❋ ······ तर 'सरासु' या कवियात थ्व परम्परां ची मफु। वैगु निति प्रत्येक लँ 'थ्व गुँ, पहाड, चा, अन्धकार फूचायका वनाच्वंगु दु।' ··· धाथें धाय धा सा थ्वप्रवृति भीगु काव्य वःगु हे मदुनि वा थज्यागु अभिव्यक्तिया दृष्टि स्वयबले पिदने धूंगु काव्य जक्नं थ्वया न्ह्योने फाकुसे च्वनी··· ।

—भाजु कृष्ण चन्द्रसिं प्रधान
(सितु-अंक ११)

❋ ······ तर 'सरासु' सर्वथा न्हूगु दृष्टि कोण, न्हूगु कलां, न्हूगु शिल्प व न्हूगु अभिव्यक्ति ज्वना दंवयाच्वन । उकिया भाव व विचार धारा नं थयं स्वहृयं मजू······ ।

—भाजु माधवलाल कर्माचार्य
(सितु-अंक १२)

❋ ······ 'सरासु' ब्वना जित धाये मास्तेव–श्रा भीसं चिनाखंय् आधुनिकतायात कया ल्वासां जिल, मेपिनिगु आधुनिक चिनाखँय न्ह्योने ब्वसां जिल । ···· 'सरासु' छगू बौद्धिकताया जागरण खः । वर्तमान सुथया व्याहांचुलि खः छगू न्हूगु युगया म्हालि खः ।

—हिमाम्स थापा
(सितु - अंक-१३)

❋ विकाश प्रेस, भोछेँ न्हूसाः कान्तिपुर ❋

पूर्ण बहादुर वैद्य

सत्तासु

पूर्णबहादुर बैद्य

१०८४ दँया श्रेष्ठ सिरपालं छायपा

सनासु

पासामुना

पिकाक
पासा मुना
असं भोताहिति, दगुबाहाः

१०८७–न्हूदँया भितुनाय्

न्हापां—१००० दोछि
मू. ४।– प्यतका

देबः किपा
श्यामलाल श्रेष्ठ

थाकः
मोतिकाजि जुजुकाजि वज्राचार्य
"विकाश प्रेस"
५/८७ भोछें न्हूसाः ।

छसः

"सरासु", ख्वातुग् निस्तब्धता चुंदंक तज्याय् न्ह्यो चिरिक्क संगु बाइगु सःया प्रथम चरण खः। धाय् "सरासु" मृत्यु व जीवनया प्रतीक सः व शून्यया च्चिर ल्वापुइ सः संगीतया द्यो तुइतुइ धाःगु ब्रह्ममुहूर्त खः । उकिं सरासु सुनसानया विरोधय् पिज्वइगु दकले चीसःगु तर दकले न्हापांगु सःया मंगलाचरण खः । "सरासु" हे मदुगु पद शून्य निष्क्रियता व निर्जीवताया बोधार्थ प्रतीत जूवः।

थ्व सरासु जिगु जीवन निस्तब्धता प्रति विरोध तथा जिगु सःदाःगु नुगःया भाषा खः। फुनावंगु जिगु विगत बर्षत पीडाया कुचात जुल। थुकिया दुने जिगु पलाः दुइँचाया पलाः नापं दाय्गु तक नं जिं थःत ल्वः मताल । अथे हे जिगु भविष्यया आशा नं आशंकाया वलय् तिरितिरिमिं। लक्ष्यहीन पलाखय् भ्रुमिं यंकुःह्य मनू–थौं थः पलाः तया च्वनागु थाय् हसना दुथें ताः । थुलि हे थौं जिगु चेतना धाय्। यद्यपि थौं जि गन दना च्वना व हे दबू नं माथंमवं, इकुमिकु धाः । खय्‌फु, जि हे प्याखं हुले मसःगु, लँ मखंगु—

खला सरासु न्हायपं बियमाःगु सः खः। अयनं थ्व सः खः सुयागुं नुगःया, वैँसू मनस्थितिया। अले धाय् मकंसें च्वने मफइगु युधिष्ठिरं मिस्तय्‌त बिया तःगु सराःया । थन थुलि हे न्ह्यथने—

× × ×

अँ………

छन्हु, प्रेमदाइया प्रेरणाय् ग्वायवं जितः थगु उखेलाः थुखेलाः मदय् धुंकगु कवितात मुना कायगु ल्हाः दुथें ताल गुकिया लिसः थ्व 'सरासु' थःहे खः। च्वसा पासाया लुखां थ्वं छुं चर्चा व संमान ज्वनाः जितः लय्तायकःवइ। पासा दुर्गालाल व दबलकाजीं थगु पसलय् 'सरासु' याकनं "पासा मुना" पाखें पिदनेगु उत्सुकता न्ह्यथनी, लिसलय् जि लय्ताय्–कन्हे हे दबलदाइ नातिबज् सरासुयात भिंगु भों माः वनी, सफूया डिजाइन बिचाः याइ, प्रेसय् ब्वां जुइ। ज्वरं नकलिनि तोतूह्म ईश्वरानन्ददाइ ताउतक इकुक सरासुइ ब्याकरणया मिखां तिफ्याइ–पासा पुष्प चित्रकार कलेजय् नं मिसिन प्रूफ धाना जुइ, द्वंगु चिन्ता काइ, अथे हे नवोदित कलाकार श्यामलालं थःगु कलाया डिजाइन जितः क्यंवइ, अथें पिना कनी – कृष्णचन्द्रदाई न्ह्यो लथ्याना भूमिका ग्वइ– आखिरे पासापिनिगु वरद ल्हातं "सरासु" सफू जुयाः हे ल्यनी। जिगु नुगलय् – अँ…जीवनया लुमन्ति ख्यलय् गुबलें महुइगु सहभावना व कृतज्ञताया धो छधो किया वनी। जिं थुयावइ स्वां स्वयाः गथुया महत्व, महानता। विशेषयाना; थौं कीगु साहित्ये मि स्वयाः मिग्वला बिइगु ल्हाःया मू………

धन्यवाद

च्वमि

× × ×

भूमिका

गबलें गबलें मब्वनाम्ह भाजु पूर्णबहादुरया कवि, गबलें गबलें म्हमस्यूम्ह कविया पूर्णबहादुर— निम्हेसितं छकलं म्हसीका 'सरासु' या द्बुली।

न्हापांया छगू परिचयं हे जितः थिल— कत्तिक ल्हा ज्वंथें, याउँक नुगः थ्यू थें, सिचुक लोय् कोला थें। वइगु स्पर्शे जिगु थौं मूर्तिमान जू थें ताल—उकी हे लेहेंपुया च्वं थें जिगु जीवन, जि म्वाना च्वनागु संसार, जिं खनानं थुइके मफुगु जिगु सत्य, अले जि थःहे नं।

१०८४ दँया श्रेष्ठ सिरपा 'सरासुं' त्याकल अवश्य। सरासुया निंतिं थ्व गौरवया खँ जुइ। (थथे बराबर सिरपा त्याकीतिनि, त्याका वइच्वंगु नं खः— सुनां मस्यू) अकिं लुमंके बःगु खँ छु धासा १०८४ दँया महत्व पात्रे मदइवंसां कीगु काव्ये अंकित जूगु 'सरासु' या थ्व दँ धो थें किया छगू मेगु अध्यायया प्रारम्भया रूपे उल्लेखनीय जुइ।

अथवा थुकथं धाय्। आ कवितय् मेगु धाः न्ह्यात, मेगु ह्यूपा वल, थुकिया आज्जु जुइ थ्व हे 'सरासु' या दँ १०८४—आधुनिक कवितय् मूपुलेत स्वःगु न्हापां न्हापांया पला।

खः थ्व न्हापां न्हापांया पला जक। तर पला हे मखा—गबले दित? छक्वः छक्वः पला दनिबले सृष्टि उसिं सना है। छक्वः छक्वः पला छीबले घुसुं न्ह्यावं थें युग न्हिला है।

थज्यागु हे पला तल छक्वः फी आजुं नं—गबलें सुनानं मतःगु थासे, मवंगु व मन्हूगु थासे न्हापां न्हापांया पला। पला थ्व छपला आजुया, गुलि संगीतमय, यचुसे-बुलुसे यचुसे-बुलुसे—छुं धै च्वं थें, छुं थ्वइ च्वं थें, छुं न्वाना च्वं थें।

अले थज्यागु हे पला तल छक्वः सिद्धिदासं, छक्वः योगबीर सिंहं, छक्वः छक्वः धर्मादित्य व बैकुण्ठप्रसाद लाकौलं। तिमिलां वँ थिइसाथ जः पिचा थें छुं सनाहल, छुं हाला हल, छगू हलचल थें पलाखं थ्यूथाय् तक कम्प वल, न्यासि वंगु बां सिइद्यूक।

हानं अले छपला फी कवि चित्तधरं तल—गुरुजनया पलाखे छपला मेगु द्यतना। योसिं थें बराय्धंगु पला—गन न्ह्यात लँ दइ वन, गन थिल चिं तइवन। अले पला न्ह्यात पलाया ल्यूल्यू पला, हानं पला, असंख्य पला—छगू सिद्धिचरणया, छगू फत्तेबहादुरया, छगू ......। ब्याक्क पला छधी जू थें माःहन आधुनिकताया परम्पराय्। आधुनिकताया परम्पराय् परम्परा हे आधुनिकता थें जुया दिपा कइच्वंगु पला थ्व कविया—थक्कर गाःया च्याम्पति थें चाहिल खालि चाहिला च्वन।

अकिं छपला १०७३ दं तल। १०७३ दँया पला, पला थ्व 'छ्वास' या सृष्टिया पि-भेगः ज्वना वल। परम्परां ल्हाना ज्यले धुंकुगु पलाया द्योने 'छ्वास' या पला अवश्य नं छगू मेगु हे न्हूगु युगं तःगु पला थें मूर्तिमान जुल। अले उकी हे जीवन हना कवितां वर्तमान नाप कुलिचिन, वया सुख-दुःख, आशा-असंतोष, परिहास व विरोधाभास नाप; वया अन्तरद्वन्द व विद्रोह व आक्रोस नाप।

इलं दिपा मका।

न्ह्यागु युगया कविं नं थःत वहे युगे ब्यक्त याना भविष्य ज्वनेत स्वइ / थमं भोगे यानाच्वंगु समाजे हे सासः ल्हाना म्वाय्त स्वइ। थ्व प्रकृयाय् कविं थःत छ्यली तर वइगु भाषाय् समवेदनाय् ब्वँसाय् व दृष्टिकोणे समकालीन सः गुलि थ्वइ; युग सापेक्ष सत्यं गुलि हा काइ; उकी गुलित जीवन लेहें पुई; आधुनिक परिप्रेक्षयात पूर्वाग्रह व अन्धविश्वासया घेरां पिहाँ वना गुकथं ग्रहण याइ थुकी हे समकालीन आधुनिकताबोधया सार्थकता दै। आधुकिताया बोध छगू ब्यापक चेतना ख; ब्याक्क अभिब्यञ्जनाया स्वरूप, समकालीन जीवन व प्रवृत्तिया संपूर्ण यथार्थ परिवेशयात कःघाना ब्यक्त जुइगु तीक्ष्ण अनुभूति। थज्यागु आधुनिकताया बोधे कविताया मान्यता नं हिलावनी— वइगु सौन्दर्यबोधया चेतना, वइगु भावबोधया दृष्टिकोण, वइगु वस्तुबोधया पृष्ठभूमि, वइग ग्रहणशील आदर्शया सत्य।

थुकथं रूप व वस्तु निगुलिंया परिवर्तनं हःगु न्हूगु पहः, न्हूगु समवेदना, न्हूगु दृष्टि व न्हूगु यथार्थया समष्टिरूपयात न्हूगु कविता धाय्मा। न्हूगु कविता खालि शैली मखु, खालि विचार मखु। थ्वइगु हा जीवन खः, चो खः थौंतकया दुने मनुखं यागु उपलब्धि। धाथें धाय् धासा कविता थःहे ला ब्यक्तिया नुगः दुनेया प्रतिक्रिया सिवे छु हे खः? अकिं वइगु

व्याक्क चेतनात्मक क्रियाया परिवेश म्हीगु जीवन व म्ही म्वाना च्वनागु संसार खः, थ्वइत हे व्यक्तिया अनुभूतिं ग्रहण यायां अथवा थ्वहे अनुभूतिया विभिन्न स्पर्श (क्षमतानुकूल) मूर्त जुइगु कलात्मक अभिव्यक्ति कविताया रूप काई ।

थ्व सत्य खंःसा कविता जुइवं हे कविताया दायित्व पूवनी मखु। थ्वइगु दुने मेगु नं छुं सत्य दु धइगु प्रष्ट जुइमा। नत्रसा कालिदास वा शेक्सपियर अथवा सिद्धिदास बा शेलीया कवितां लुधने मागु खः। थथे छाय् लुधंके मफुत ? क्लिसले वइगु सत्य हे जिं स्वय् कविता खंः।

थज्यागु हे लिसः म्हीसं नं माला च्वना। थ्व लिसः थद्य पिहांवना मखु; थःत छ्यला च्वनागु समाजं समस्यां संकटं लिचिला मखु; थ्व लिसः मालेमा समकालीन सन्दर्भ दुनैया जीवन-क्रमे, अले मनुखे; वइगु मतिनाय् म्वाना च्वंगु संसारया अनियन्त्रित गतिविधि व वस्तुस्थिती। अन हे थौंया कविता दुबिना च्वंगु दै, अन हे कविताया मनू, कविताया सत्य।

मनू हे मनूया पुचले नं मनू मालेमागु शून्यतां वातावरण चिचाय्धन । ह्मिगया विश्वासं धौंलाह्म थौंया मनू, थौंया आस्थां चिना ह्यानाच्वंह्म कन्हेया मनू, कन्हेया अनिश्चिततां सशंकित वर्तमानया मनू, मनू थ्व—ह्मिग, थौं व कन्हेया स्वापू—वइके विश्वास मदय्धुंकल, वइके भलसा मदय्धुंकल, वइके आस मदय्धुंकल; व छह्म व्याप्त पीडा, छह्म शून्य लहर, छह्म निस्तब्ध चेतना, छह्म खालि सः मदुगु विरोध। अवरोधया गती न्ह्याना च्वंगु वइ गसा न्यवः न्ह्यायत ल्वाना च्वंगु

वीरता, च्यो जुइत पुरुषार्थ केनाच्वंगु बलिदान, अस्तित्व तंका सेवा याना जूगु त्याग, छुं मदय्का न्हाय् तइच्वंगु तक्मा, थःत कुंका स्वतन्त्र धाय्मागु विजय,— मनू अन हे ला दु, अन हे गनं ल्हाना च्वंगु, गनं तना च्वंगु, गनं सिना च्वंगु। थःगु हे आस्था विश्वास श्रद्धां प्यन्हंक पाम्ह मनू, थम्हं दय्कातःगु थःगु हे मान्यताया चुपिं थःत गःक्यूम्ह मनू, मनू गुलि विचलित ग्याचिकु आक्रान्त व असन्तुष्ट । अकिं निराश-निराश, चिन्तित - चिन्तित, छुं तं थें, छुं फू थें, छुं बू थें साप हे सशंकित, साप हे सन्त्रस्त ।

विज्ञानं मनूतय्गु अपोलं समस्या समाधान यात खः, अपोलं सुख-सुविधा बिया ज्या छिंका बिल खः, नापनापं न्हून्हूगु समस्या व संकट न्ह्यथना मनूतय्गु दृष्टियात जक मखु हरेक वस्तुयात प्रभावित याना मेगु हे संदिग्ध संसारया नं रचना यात । निगूगु विश्वयुद्धया घापा कोमलावं, थुंगु व स्यंकुगु गाः मजावं हे स्वंगूगु विनाशया तैयारीं स्वइगु जक न्हकुसँ तिंमस्वाइ ? थुकथं वैज्ञानिक प्रगति व उपलब्धिया सन्दर्भ दुने नं संहार व पराधीनताया भावबोधं हःहःपनाच्वंपि मनूत खना धाय्माली छाय् थुकी आस्था व विश्वास तया हानं हानं मनुखं गःकीकेत स्वइ ? राजनीतिं क्यूगु धोलय् मनुष्यता हे बाकूदला वं थइच्वंगु ल्वापु, पिकइच्वंगु समस्याय् ब्वति कया छाय् थःगु मिखाय् धुलं छ्वाकी ? बुद्धिक्रासाया गत्ति थें थःत मागु कथं छ्यलेगु सिवे राजनीतिं छु यात ? अकिं अनास्था अविश्वास अस्वीकृतिया मनोभावनां हाकाल धासा धाय्माली, थ्व मनूतय्गु दों मखु, आधुनिक परिस्थितिया देच्छा खः । जिं स्यू— थ्व अनास्था- अविश्वास थौंया युगया तःधंगु सरा खः, दकले

तःधंगु विकृति। तर याइ छु– हरेक मौनवीय प्रश्न व समस्यायात बम वा युध्दं ब्याकेत न्ह्यचिला च्वंगु विश्वयात वं छु लिसः बी ? न्ह्यागुं वस्तुयात राजनीतिया कय्कुंगु थासाय् तया उकिं हे दाना वइगु भाः याइगु व मू तइगु युगयात वं छाय् स्वीकार याइ ? छह्म मनूयात वादे लना, वाद घेपुया मनू वान्छवइच्वंगु केकुं नुगःयात गय् नाला काइ ? गुकथं त्वाद्लाच्वंगु मानवताया संकटं व घोषित निर्विवादी निर्णयया विवादग्रस्त वातावरणं चुलि जाइच्वंगु खण्डित सत्ययात आदर्श दय्का अनुसरण याइ ? समस्या मदुगु समस्या न्ह्यथना, समाधानहीन समाधानया बः कया मनूतय्त उकी हे तक्यंका हिस्याना च्वंगु, धोंलाना च्वंगुलिं थ्वइगु लिसः बिल अनास्था व अविश्वासं। धाथें धाय् धासा म्वाय्त स्वेगु थ्व छगू क्रिया खः, छगू प्रकारया विद्रोह, दुनेनिसें पिज्वःगु आक्रोस, छगू दूरस्थिति। न्हूगु परिभाषा व अर्थबोधया क्रमे अस्वीकृतिया विभिन्न रूप सहज जीवनया उपभोग व मानवता उपलब्ध याय्ग आशाया प्रतिक्रिया जक खः।

थज्यागु हे लँय् छपला तयत स्वत भाजु पूर्णबहादुर वैद्य नं। 'छ्वासं' पिहाँ वना झिइँ दुने मेगु युगान्तर हइगु न्हूगु रचनाया अभावे छगू प्रकारया गतिरोध थें वइच्वंगु सृष्टिया शिथिलतायात सरासुं ब्याका ब्यूथें लाया। खंला पाठकतय्गु नुगः थिया लोमंके मफइगु कथं प्रभावित याय् फुपिं कवित थ्व काले सृष्टि मजूगु मखु। इमिगु देनप्रति अनुगृहित मजुइगु कृतघ्नता जुइ। तर बिवाद खः छगू परम्पराय् मेगु परम्परा छुना कविताया दिशा हिलेगु खँया। अकि स्यल्लासां नं प्रचलित घेरां पिहां वया समकालीन, जीवन व काव्य प्रवृत्ति कवितायात न्वाके मफुगलिं कविता लिकुन। उकी गति मखु छगू किसिमया स्थिरतां थाय् काल। थुकथं कविताया सृजनशील प्रतिभा खतं नःथें दिना च्वंगु झीगु काव्यया स्थिरताय् 'सरासुं' हानं सेगु जीवन हया मेगु हे प्रवृत्तिया सूत्रपात यात। थथे धाय्बले गुलिसिया मयेफु। ख नं प्रस्तुत सफू पिदने न्ह्यो झीगु न्ह्योने यानेइने थज्यागु किसिमया निपूपेपु कविता पत्र-पत्रिकाय् प्रकाशित मजूगु मखु अथे हे 'गाजलं दागु चा ला' १०८६ दँय् मुद्रित रूपे हे वय् धुंकल। तर मुद्रणया दृष्टिं लिपा लासां नं तबि १०८४ दँया श्रेष्ठ सिरपा त्याके धुंकुगु सफूया मू स्वीकार मयाय्गु युक्तिसंगत जुइमखु : निदँ न्हापा च्वःगु जक मखु सिरपा त्याकुगु थ्व अन्तरयाव गय् लोमंके फइ ?

सरासुया विशेषतायात छथाय् मुंकेमासा जि थथे धाय्–

> दुराग्रह अथवा समर्पणया भावं मखु अतृप्ति व अपर्याप्तताया दृष्टिं वस्तुयात न्हूगु अर्थ व व्याख्याय् छ्यला सार्थकता बिल।
>
> समकालीन जीवनया संकट, संक्रमण व अवमूल्यनया भावबोधयात आस्थाहीन मनःस्थितिया सन्दर्भे हना जीवन व मनुष्यप्रतिया धारणाय् छगू प्रश्नचिन्ह घाका फेरकथं बिचा याय्गु दृष्टि बिल।
>
> शैलीगत अभिव्यञ्जना सम्बन्धी उपकरणया आधुनिक ज्वलं ज्वना कविताय् विकासया निंतिं, व प्रयोगया निंतिं आधुनिकतम सम्भावनाया लुखा चायका बिल।

कवियात धापू कथं 'सरासु' ख्वातुगु निस्तब्धता गुंदक तउयाय् न्ह्यो चिरिक्क संगु बाइगु स:या प्रथम चरण ख: । अकिं अनास्थाया भावबोधं भुना त:सां थ्वया ह्लासयात संकेत या तथा भुलिंभुलिं पिज्वइ क्वंगु आस्थाया स: भविष्यया निंतिं ब: जूगु दु ।

थथे,
संगु बागु शून्य, चिरिबागु एकान्त, नसं फांग अन्धकार, विरोधं ख्वइच्वंगु मौन-थ्व थौंया थौं, थनसं दु; व दु धइगुया आभास हे ला ख:नि सरासु ।

अकिं कवियात न्ह्यथना धाय् । ज्याथ विश्वामित्रं थें लुखाय् युग वया फ्वना च्वन । वा, फ्रीसं थ:त वइगु ल्हाती ल:ल्हाय् । वइत हे थीत आज्जु दय्का वर्तमाने छपला सेगु तय् ।

कन्हेया प्रसूतिइ
अजिया ख्वा खिउँ थमजुइमा
इतिहासं,
न्हिला जात: च्वय् दय्मा ।

— कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान

ताहाच:

पासा मुनाया थ:गु खँ

पासा पासा मुना: न्ह्याबलें खँ ज्वी । फ्रीसं छुयाय् माल धयागु न्ह्यस: पिहाँ वइ । अप्पो पासा पिनि पाखें मां भाय् प्रति छुं यायगु इच्छाया चुलि जाइ । गुम्हं मे ह्रालेत मे मदु गाक; गुम्हं मे सेगु भाषाय् थें फ्रीगु भाषाय् उपन्यास गबले दै; गुम्हं फ्रीत थनिगु न्हू न्हूगु धंगयागु कबिता मदुनि नाना तरहं थ:गु नुग: खँ ब्वइ ।

थुकतं खँ जक जुजुं लांलां दं दं विइ । तर अभाव धयागु चाय्के जक मा: समाधान थ: थमं हे क्वमिलु जुया: व:खनी ! थ्व हे अभावया गर्भं पासामुनाया जन्म जुल । बि. सं. २०२२ या बैशाख १ कं थ्वयात ग्वालिं ग्वालिं बिया: ताय्तिति याकल ।

तर थुलिं जक लुमधन, पासामुनां धिसि लाक पला: छिइगु मनसुवा क्यन गुकिया दसु ख: श्रेष्ठ सिरपालं छाय्पा:, पूर्ण वैद्यजुया थ्व 'सरासु' प्रकाशन ।

पासा मुना
असं भोताहिति, दगुबाहा

धलः

सुथ जुयवं

याकः चो
चछि च्यानाः
मैनमत !
गुलि नुगः मस्यासें
थःत फुकी ।

कन्हे,
सुथ जुइ मलाक
तुयु जः
लिमला फमलां
जिगु क्वथाय् दुने थेंक स्वःवइ ।

तर... ... ...
फुइ धुंकूगु मैनमत क्वसं
शहीदया हिथें
छ्फुति, निफुति मैन
ल्यना च्वनि ।

ख्वखना सलं
जः, भोसुनाः
अनसं चुप्पानइ ।

संतप्त किसलय् दनाः

धाथें —
जिगु जीवनय्
आशा—पाल्चा
सिनाः सिनाः नं च्याःगु दु ।
गथे थन चा चिलामवंकं नं
सुथ न्ह्यलं चाःगु दु ।

जिगु देया ह्वागसय्
कू ननं जि न्हिलागु दु
छाय्कि मांया मुलय् ह्विताच्वंपिं मच्तसें
चाकःछिं ल्हाःपा स्वानाः
गुँ, पर्वतं पंक पंकं नं
सूर्द्यो लूगु खंगु दु ।

उकिं,
जिं थःगु नुगःया व्याकुलता
पनेगु स्वयागु दु ।
थजाःगु संतप्त फिसलय् दनाः नं
मल्हार हाले सय्कागु दु ।

बर्तमान

थ्व क्षण… !
थ्व चा … !
जिगु थ्व थौं !
म्हिगं अबतरित
आःयात,
जिं वात्तु वाला च्वना ।

अपरिचित
न्ह्यः व अले
निगूसिया दथुइ जि
खुँयात थें ज्वना तइम्ह
थ्व थौंयात
चा न्हि च्याकाः
केलफेल—केलफेल
यानाच्वना ।

जिं थुलिस्यु
थ्वया प्वाथय् दु
भविष्य गर्भय् सुला
ख्वाः उलाजूगु दु
सभ्यताया किचकन्या थें
केवल थ्व—
पिनेया वसः तिसाय् हे
च्वय् च्वय् धायाः
ययथें जूगु दु ।

अय् युगया
नर्स, डाक्टर !
जिगु थ्व थौंयात

गाक्क बिचायाना ब्यु,
जिगु खँ थुइका न्यंका ब्यु,
कन्हेया प्रसूतिइ
अजिया ख्वाः खिउँ थमजुइमाः
इतिहासं,
न्हिला जातः च्वय् दय्माः।

प्रगति

मृत्युं क्वात्तु क्वानाः नं
घाः याय् मफुगु
थ्व लँ !

ख्विउँ ब्वनाः
हुइत स्वतं
अन्धकारं फ्यः लिस्सें
ख्विति तुला फ्कं थिनाः
गुलि लिमला फमलां
वनाच्वंगु थ्व लँ !

ख्विउँगु गुफां प्यहां वःम्ह
थ्व लँ —
बुद्ध, मार्क्स, आइन्स्टाइनया
अनगिन्ति पलाः ख्वाँय्या लं फिनाः
बैस जाम्ह् ल्यासेचा
कला, कविताया
गुञ्जित मे हाला
गलि हथासं वनाच्वंगु
थ्व लँ — !

जिं स्यु —
    थ्व लँ !
पर्वःया छ्यनय् न्हुयावंगु दु ।
गुँया छाति ह्वखनाः नं
पिचाय्काः वंगु दु !
लँ हे मखा

थ्व गुँ, पाहाड
चा, अन्धकार
फूचाय्‌का वना च्वंगु दु।
प्याय्‌चाःम्ह जीवः थें, जः त्वनेत
द्यवं पनेमफुम्ह
थ्व लँ —
क्षितिज स्वाः वंगु दु।

तर—अन वना स्वःसा सीदइ
उथाय् नं थ्वया अन्त मदु
केवल सुरु जक।

मां बौ नापं

ज्याथ बिश्वामित्रं थें
लुखाय् युग वयाः
थौं जितः फ्वनाच्वन,

जित समष्टि ह्लाव्यु
सिसिया न्या समुद्रय् तोलाव्यु
पञ्जःया मंगः सर्गतय् ब्वयव्यु
थौं जितः ब्याकं थः तनाहे
थःत लुइके मागु दु ।

जिमां ! जिबौ !
जितः छिमिसं बुयाः बुयाः
जिगु तुति चिमि यायमते
जितः दनेव्यु, जितः वनेव्यु
पिने लँ वया पियाच्वन
माया ममताया परिमित छेँय् कुनाः
जितः सुचुका तयमते
नगु पाल्वा च्याकाः इलं सःताच्वन ।

लाखय् ल्सिंया बाखं न्यंका जक
जितः छिमिसं ख्यायगु स्वयमते
थ्व गनाच्वंगु सुंसांदंथाय्
बरु गोलि घुतुकूपिंनिगु —
सः थ्वंके हिँ, बाखं तनेहँ ।

अय् ! परिचित मिखा !
थःथितिया नाता !

छिमिसं न्हिला स्वयाः
जितः स्वार्थया बासिइ फीमते
जिगु ल्युल्यु सुं वयाच्वन ।

ज्याथ बिश्वामित्रं थें
लुखाय् युग वया
थौं जितः फ्वनाच्वन ।

किचः जि दुया छगू दसु

जिगु थ्व किचः
आलोकया प्रसाद
आलोकया दसि
देहं पिहां वःगु
देहया अनुरूप
जि दुगुया हे थ्व छगू प्रमाण ।

मत तापायवं —
थरहरि थ्व किचः
जिं मखंक बिस्युवनेफु
ग्याग्यां अन्धकारय् हे तोसुइफु ।
जःया न्ह्योने निडर थ्वया अस्तित्व
जिंस्यू,

मत सतिक जक जिं थःत थनेफय्केमाः
किचः उलिहे तःमि जुइ
थ्याकं भूमि वय्पुनाः
दः प्रष्त अभिव्यक्त याइ
किनारं खुसियात थें
जःतिं तिमिलायात थें

जीवन

जीवन ?
अपूर्णया सवाः
अभिलाषाया प्रतिद्वन्दि
सपना विपनाया छ्व कुरुक्षेत्र
प्राप्तिया खासखुस—
छ्वया आयु ।

समय सतहे
थन ताः हा गल्लि गल्लि
जीवन बाः वइ
थुंदिक—दूषित, दुर्गन्ध
सदां सुथय्
न्वःगु लासाय्, चिकुगु फांगाय्
उसिहिं जीवन दनी
हानं छकः पश्चाताप याय्त
इइकना कुं मिं घुतुकी
कालकुट तोंह्य—
नीलकण्ठ माथोया पुरुषार्थ लाकेत ।

थन जीवन !
थःगु हे बिरोधे दनातःगु
मयदानबया मनिमय सभा
सभ्यताया व्यंग कला, कृति
जीवन ?
म्हिगं वायहःगु कलः
सुनाः वःगु ल्यं पुल्यं
छ्व सुन्दरी किचकन्याया
ल्वः वंगु आमन्त्रण
पूगु भाजनय् छुनातःगु थ्वो मरी

जीवन !
चिरिमांया पाख
पुलुखु मैचिया ज्योना व्यालि
सुवासित स्वां खः
मुलुइ हनातःगु
जीवन ?
प्यास प्यासया
ताःहागु जनी !

वंगु दिन लुमंका

पलाःख्वाँय् फुकं छथाय् मुनाः
जिं थःत मालास्वया
क्वथीक वालास्वया
योमथिं खुन्हुया किचःथें
वुलुहुं – सिइदइ
जिगु इतिहास ला
व्याकं खतंनल खनी !

परिमित छकूचा भूमिइ
जिगु जीवन देनाच्वन
छपे, छजुइ
जिगु बाखं यगानाच्वन
जिगु दको आशा
भविष्य भोसुनाच्वन
जिगु इतिहास ला
ब्याकं खतंनल खनी !

छगू रूपय् लेनेत स्वइम्ह सुपाँय् थें
या संतप्त किसलय्
फूचाय्केत वइम्ह खुसिचा थें
प्यखें न्यानेत स्वया
जिं थःत तंकाच्वना
जिगु 'ह्निगः' क्वध्यंक दुनखंनी सा !
जिगु इतिहास ला
ब्याकं खतंनल खनी !

जिं स्यू –
वँवं हे फुनाच्वना
खः जि वना च्वना
छाय्कि जिगु आशा मगंनि
जिगु लक्ष्य मतंनि
धाथें वनेमागुला अथें तिनि !

कविया क्वथा

सपू चान्हय् –
बँय् धस्वानाः
मैनमत च्याइ
थःगु हे जतिइ लयूतायाः
थःगु हे जतिइ लालाकया

बया मतिइ
अन्धकार भस्म जुयाच्वन
ज्योतिया शक्त कर्फ्यु दुने

छखे –
कुं कुलामय्
प्रत्येक बस्तुया किचलय् सुलाः
अन्धकारं चेवाकया,
सोयाच्वन
मैनमत नायाबंगु
पतिंचाय् मतया आयु निना च्वन ।

छम्ह कवि
गुलि हत्पत्
गुलि छत्पत्
मुनुमुनु सुनुसुनु हालाः
छुं रेखा ध्वपिया च्वन
ध्यकय् सुखुलिइ प्यपुनाः ।

सपू चान्हय्
वँय् धस्वानाः
मैनमत च्याइ
थःगु हे जतिइ लय्ताया
थःगुहे जतिइ लालाकया ।

जि तना च्वना

जि तना च्वना
पूगु निभालय्
क्वाःगु लः थें
चां ल्हाःगु बूबः थें

सुकापू मलूह्म
सुइकाया हिइसिइ
जिगु जीवन
पलाःख्वाँय् तंगु
ल्याः चाः मदुह्म भुमिया लँ
थःगु हे उदाहरण ।

जि तना च्वना
चाय् वाय् च्वंवःह्म
कं च्वकाया सीत थें
अन्धकारया कपिइच्वंगु
सूर्य भक्ति स्वां थें ।

जि तना च्वना
जिगु सुन्दर मायाया देसय्
जिगु लँय् पलाः तंथें
जिगु न्ह्योने भबिष्य तंथें
क्वा.गु बिपनाय् सपना गंथें !
जि तना च्वना
धाय्– तंगु लुखा लुइकेत
लँ पनिपिं लँपंख्याः थुइकेत

मो ह्नं ल्हाःगु मिगुलि थें
पासा जि तना च्वना
दिन मौसिमया सपनाय्
पूगु निभालय्
क्वागु लः थें
चां ल्हाःगु बूबः थें ।

दुःख खना

भाजंथें चिलिबाउ चाय्
सकथासं अपेक्षित अनास्था–
दुःखत,
जब जब जिगु छेँय् दुस्वः वइ

जिगु न्ह्योने
जिगु छेँय् बाय् फ्वंवइ
जिं इमित थःगु बोह बियागु दु !
वा ! लसकुस याय्
थ्व लँ धुछि हे
जीवन लाया तयागु दु।
प्रत्येक दुःखत
हृदतां ल्ह्नाकेने
शायद् थ्व हे जिगु परिचय जुइ।
जिं ब्वनागु फुकं सफूया भाषा
थुमिगु किचलय् क्वसिना च्वंगु दु ।

जिं गबलयं दुःखयात घृणा मयाना
जिं ला वइत मात्तुमाला घृणा याना
गुह्मसें त्वत्व पुया
केवल, दुःखत जम्म बिल ।

जितः गुलि मछिं

चिकुलाय् खोल मदुगु
लासा – फांगा
निभाः मखंगु गल्लि
अर्धनग्न जिगु कोथाया बँ, अंगः
जितः गुलि च्वने मछिं ।

इस्त्रि मदुगु
जिगु वसः
समा मदुगु थ्व ख्वाः
थ्व न्ह्यू सतकय्
जितः गुलि बुले मछिं !

पीच मजुनिगु
छ्याकः लँ—
भ्यतें दायावनीगु
कार मोटर कपिं कपिं
जितः गुलि जुइ मछिं ।

हाँक धाँकया थ्व जिगु संसार
नय् त्वनेया कोलाहल
धेबाया दुने स्वथ्याःगु जीवन
जित गुलि म्वाय् मछिं ।

जि मचावलय्

जि मचावलय
घो खिउँया वय्वं
मत च्याका मामं जितः
अन्धकार नाप ल्बाय्गु स्यंगु खः ।

थ्व निभाः
थ्व मिला
थः च्यानाः—
अन्धकार नाप ल्वाना च्वन
चान्हय्, बुँइ, क्यबय्
गुलि कीत थःगु बछि म्हहे च्याकाः
अन्धकार नापं ल्वाय्गु स्यनाच्वन ।

थ्व प्रत्येक सिमा–स्वां,
घाँय्, लपते,
चुपचाप निभाः जति मुनाच्वन
अन्धकार नापं ल्वाय्त तम्सेजुयाच्वन
केबल उतेजनाय् हय्माः
तापय् छु मजुइ ?
रापय् छु च्वनि ?

अन्धकार नापं ल्वाय्त
बेगमयी निर्झरया लःनं च्याय्कु
हाकु सुपाचं न्हसला पिब्वानावःथें
अन्धकार नापं ल्वाय्त
थ्व ल्वहँ आपाय्नं मि मुनाच्वंगु दु ।
केबल ज्याय खेलेमाः
अन्धकारं छ्यनय् न्हूगु थुइका बीमाः

जि मचा बलय्
थो खिउँया वय्वं
मत च्याका मामं जित-
अन्धकार नापं ल्वाय्गु स्यंगु खः।

जब सपू चा वया शुन्य लुइ

जब सपूचा वयाः शुन्य लुइ
पुखुलिइ लःया लहरथें
जब एकान्त न्यांक न्यनावनी

न्ह्यो वयाः मनूतय्गु शंखाया मिखाय् मिखाय्
म्हंगसया मः इउ वइ,
चुपचाप गुपचुप...!
नगुतय्गु पाः पहराय्
व्हाताहाँ चाःगु आकाशं
सुस्त सुस्त सर्गःया छह्म आत्मा
जिगु धरतिइ क्वहाँवइ ।

निस्तब्धता जिगु जीवन सागरय्
छगू सःया लहर न्हाय्पनय् न्ह्याः वइ
बुलुंहुं जिगु क्वथाय्
सुयागुं ह्म बासवइ, वसः सः वइ
सर्गःया सौन्दर्य दिव्यता
जिगु क्वथाय् वँय् अंगलय् त्वइ
अलौकित ज्योति अन पुलकित जुइ
जिके होशहे अन वेनावनी
वइगु स्वांया स्पर्श जिनं यो जुइधुंकी ।

कामधेनुं अमृत सौगात ज्वनावःह्म
जि प्रणयणी...!
तिना तःगु लुखा
तिसिना तःगु मिखाय् नं थारान्हुइ
माया व भयया द्वन्द

खितिक सः वय् वं हे तंगुखनेवं
जि न्ह्यावलें मृतात्माया किचःथें
न्ह्यलं चाइवलय् हिइखे नुगः फोता गाया च्वनी
जीवन दथुइ नं मृत्यु लहिना–
जि चां ब्वना हइगु न्ह्यो पियाच्वना
अले जिं सराः बियाच्वना
ब्व पूगु निभाः यात
फाकु यर्थाथया यति यात
शालि न्दिथें दिन पनेत ल्हाः ल्होनाच्वना ।
तर, जिं खनाच्वना
पुरुषया युग युगया पापय्
सूर्यो भं मि जुया च्वन !

जिगु छेंय्

संसारय् तः जाःगु
जिगु थ्व देश
पाहाड पर्बःया कपिइ
संसारय् चि जाःगु
जिगु भिखा छेंय्

बिश्वासी ग्वंगः
च्वापु च्वकाय् निभाः खना
जिगु न्ह्योने बराय्चाय् थें
लिसा लिसा कयाः हाली
जिं खना च्वना सीत खसू
भ्रं भ्रं क्वे क्वे क्वग्यला वनाच्वन ।
पहर पहर वयाः
न्हिछिया ई ल्ह्यायंकी,
आसकुति पंछिया सः
ख्व ख्वं सुनावनी
हालेगु तापानावनी –
निभाः पर्वः फुसय् फुसय्
च्वापु गुँया छाति म्हय् तक
वया न्हिलाः ख्याःयाई म्हितिइ ।

उकुस मुकुस
ताःताः हाकःगु चा पियाः
ग्वंगःया सलं
जब जिं भया चाय्के
अन्धकारय् बुलाच्वंगु खसु दुब्बानावइ
केवल ख्वाउँगु खसु !

ल्हाः तुति व म्हुतुनं कुर्किंगु खसु !
बुलु जः चत चत बंकाः
जिगु मिखाहे न्हुयाः न्हुयाः
जुजुवःथें क्वथाहे त्वपुवइ
निभाःया तपस्याय्
थःत तंकीपिं थ्व-
जिगु भयाः लुखा स्वां-सिमा
छुयाय् चुपचाप-
खसुयात हे बाय्बिया च्वन ।
ग्वंगः अजनं मिखा तिसिनाः
जोर जोरं नाराबिइ,
ल्हाः पोकलंम्ह झगडीया ऊजुर
सताछूः याः थें –
निभाः बिनावनी ।
बिचरा ?
थकित थकित ग्वंगः !
तुति छपा ल्होना
चछि पश्चाताप याइ
गर्भित छ्यं पपू दुने सुलाः
हानं वइच्वंगु धिसिधागु चाय्
खुव घुरेजुया बिचायाइ ।

सूर्योया मतिइ

चुपचाप तिइजक
गुँ पर्वःया लिउने
ख्वाः सुचुकाः म्हकिकाः
पाहाडया फुसं बुलुँ ल्हाः छ्वया
सूर्योया चायात त्याग्य ज्वनेगु इच्छा
अन्धकार त्वकेगु मति ।

तर, अबुभ्र भ्रंगःत
त्यारतिर त्यारतिर हालाबिइ
पुलुपुलु सोइच्वंपिं नगुत खुर्र्र न्हिलाः दुसुइ
ल्हाःतं छुं मथुइवं
गुँ कपिं तिइजक मिखानिगः जक खनेदय्का स्वइ
चा ला हत्पतं खिउँ घय्सुनाः
माः थाय् थेंक बिस्युवने धुंकी
अले सूर्द्यो गुँच्वकां घुसुहुं थहां वयाः
गम्भिर पहलं ताः हाकः सासः काइ
फःहे मस्वसें हानं लिउवनि
थः पाखे स्वयाः सूर्द्यो वःगु खनेवं
ह्नपे याय् थें चंखमिखाँ चा उसिहिं बिस्युवनी
म्हितेथें सूर्द्योत चाः चाः हिकी
ज्वने मफइगुनं इजतया खँ
थथे सदां सूर्द्योया—
ख्या बछि नी बछियाना चा ल्यु जुइ ।
मोल्हुइ मयःपिं जिन्हा मच्वसं
मांःपिन्त तुं देगः चाः चाः हुइकथें

ई वइच्वन शहीद लुमंकेगु

जिगु छेँय्
जिगु मिखाय् जाय्क
ई वइच्वन
शहीदया लुमन्ति बेकुंच्यानाः
खः दिन वइच्वन
शहीद लुमंकेगु ।

आशां जिर्ण
शहीद स्वप्न !
सरां कःगु बाखंथें
चाह्यु जुयाच्वन
मन्त्रालये, शिक्षालये
थ्व गल्लि, सतकय्
बुँइ खुसि सिथय्
मानु सुनां थियाः
वइत साकार यानाबीथें
थय् दँय् दँय् लिच्वया
शहीद्या स्वप्न !
सुथ बहनी
भुतुलिइ भुतुलिइ
ख्वः वइच्वन !

चिकुलाया ताः ताहाकःगुचा
जिगु लुखाय् पिउवइच्वन
छुं सः स्युम्ह जि
मखुथें न्यंक थन त्वह सोयाच्वना
केवल बाय्‌च धाना
कर्तव्यनिष्ठ जि
थ्व लंय् थ स्वया जुयाच्वना

जि मतिइ
सुनां बाखंजक कनाव्यु
वरु थन मच्वहे
गुलि उत्सुक,
गुलि जागुरुक,
ख्वः हानं दिन वइच्वन
शहीद म्हसिकेगु
शहीद लुमंकेगु
ई वइच्वन थ्व
त्याग व साहसया पूजायायगु ।

सपू न्हिनय् म्कानाच्वंगु दिप

गंसिगु खुसिइ
न्भाःया सहश्र छुरि
तोसुइथें क्वा क्वां हे फुइ थें
तप्त जगत !

गुलि संतप्त जीव
ल्वहं बगः
भ्रंगु हः लपते
गंगु सर्ग
चुइँ चुइँ पूगु बं
सपू न्हिनय्
सकतां पू—
हप हप निभाः
बछि बछि सीपिंमनू
न्हिनय्‌नं सकस्यां न्ह्योवः
दिप थें दे !
सक्वः या तज्यागु सः
सीबाजं थें
वा वां खागु बुँ,
निर्जीब छेंय्, सतक
अहो ! थ्व गपाय्‌च्वः म्हाइपुगु   !

छगू हे ताल !
उदास, उदास
लँ नं शुन्य—
लाखय् लसिंनं सखापयाग
दन्त्यकथाया देशथें
भिजां वं !

जिगु पलिस्वय्
सुपाँय्‌या लँ मदु
न्हसलाया बाय्‌मदु
गन केवल उष्णताप दु
थ्व स्यथाक्क पूगु न्हि
जातः थ्वयाहे ताहा
ताहाः थें हे
थ्व छाःगु निभाः
छम्ह छम्हसिगु चःति
तिस्सिनाः त्वना च्वंगु दु ।

आश्चर्य !
अयनं सर्गतय् सुपाँय् मलू
फेरेलया सिध्दान्त –
थन चुइ फैमखु
गन थुलि तापथेनानं
धाकु वय्‌मफु ।

न्याया दुःघा

न्ह्यावलें –
चान्हे,
        सपू चान्हे
सुनसान गोमुनेवं
व आकाशया नगुत नापं खँ ल्हाइ ।

वया नुगलय् क्वसिया च्वंगु
स्वप्निल भाव
सस्नेह पित्तु पिया
पुत्तु पुइका —
सुनान ताइमनं
चुपचाप सुसुकं
व चान्हे,
        शुन्य चान्हे !
सर्गःया नगुत नापं खँ ल्हाइ ।

वयागु हृदय
खालं तागुथें
कँथं कःगुथें
कःगु कथात
सकलें देनेवं
ख्वबिइ फ्व फ्वं
वं चाया गाःवंगु शुन्य प्वंकेहइ ।
चा वयागु ख्वबिइ ज्वयाः
मलाहां न्ह्यः वय्की ।
न्ह्यावलें —
चान्हे,
        सपू चान्हे
सुनसान गोमुनेवं
व नगुतनापं खँल्हाइ ।

भयातुगु जीवन !
सराक्क गंगु तृष्णित वैस
अबलाया खिउँ इतिहास
घालं हिथें
बाः वनाच्वन
चाया ता ह्लाकगु आयु
थःगु जिउ दिका
न्हिया न्हिथं
चान्हे—
        सपूचान्हे,
सुनसान गोमुनेवं
वं नगुत नापं खँल्हाइ ।

त्वालाहां च्वंगु मिखा
व्हाताहां चाःगु भयालं
चा फपुइवं—
एकान्त ख्वातुया वनेवं
वयागु कोथाय्
आकाश क्वहां वइ
क्वाः भाजनय् ओ थें
फाता फाता पुला
वं इमित थःगु बिरह बाखं इनाविइ ।
सर्गः यात बाखं ककं

चाहेन्या ख्वाउँ फसय्
वं थःत तंकावनी
दोलंदो नगु त
वयागु ख्वबिइ दुनाः
ख्वबिइ जाःगु मिखा
चिम चिम, चिम चिम
वया जः ख वया
चछितक ख्वइ ।

थ्व रंगबंगु जगत !
बिवेक तोफिउपिं मनू !
म्वाय्गु हे वयागु छगू लक्ष्य् !
सम्पूर्ण वयागु सुख-निषेध !
वयागु आशा आकांक्षा-प्रतिबन्धित
अपराध पापया नामकरण !
थो तुइवं-वयागु श्रम
छ्वा छेँय् लिलाभ जुइ
ज्याय् भेलुना सासः काइ
उकिं न्हिछिया म्हसुकाः
चान्हे प्वंकी !
न्ह्यावलें न्ह्याबलें –
चान्हे,
सपू चान्हे

सुनसान गोमुनेवं
व नगुतनारं ख्वँ ल्हाइ ।
वयागु सुख दुःख फनेम्ह
छम्हं छम्ह आकाश नं
सीम्हथें देनाच्वन !
बाखं थुलि हे –
ल्यंगु जीवनया
व न्ह्याबलें –
चान्हे,
सपू चान्हे
सुनसान गोमुनेवं
नगु त न्ह्यपं ख्वँ ल्हाइ ।
न्ह्यावलें ... !
चान्हे...... !
सपू चान्हे ...!

खुसिचा

न्यनेदु कविताया झोलय्
मनूतय्गु मः मदुगु म्हुतुसिइ
खुसिया कलकल लय्तामे
गुलि मुक्त थः यः यः थाय्
हुर्रर हुर्रर न्हिलाः तिंतिं न्ह्युयाच्वनी
यौवन मत ल्यासेचा थें ।

तर जिगु मिखाय्
तसबीर थ्व मलू
जि खं—
खुसिया हामोगोछि स्वतन्त्रतानं
वइगु ल्हाःतिइ मदु
पर्दा दुने घरानिया मिस्तय्थें
पलाःचा पतिं बँया प्रमांगिमाः
बिना आज्ञा अनुमति
वया संगु बःछि नं
उखे थुखे सनेमदु ।
अय्नं बाः वनेगु कानून दु
थन स्वाय्गु अधिकार थें ।

गृष्मया संतप्त निभा
सपू न्हिने पूगु बजार जः खः
सने मफु ख्वालं
उसिहिं पवंजुइम्ह बुरिया पलाःख्वाँय्
वेंकावंगु झुलिनलि ध्यके जनी
स्वाँय् स्वाँय् दमल्हाना
खुसिचा न्ह्यानाच्वनी ।
पाहाडया कपिं
गुँया दथु दथुं
मछिं मछिं निगूसिं कात्तुकाका

नां हे तनियाभयं
पूगु बँय्,
पूगु निभालय्
मलाह्गां सुसुं खुसिचा वाः वनी थः मयः,
जिजु जीवन थें
बर्षाया छगू स्वप्न ज्वनाः
बिद्रोह, निर्माणया आकांक्षा घानाः
जिउ तिउ खुसिचा म्वानाच्वनि
वयागु जिउ त्वनाःम्वाइपिं
भो भो ख्वाइबँसिमा, कँ मांग
वइत हे वाः जुया दनाच्वनि
संताप तंकाः सिचुकेत वःम्ह
प्रायः गंगु खुसिचा !
डिग्रीतया स्वः—
वइगु म्ह हे गुलि चुँइ चुँइ पू !
थिइक वनाः स्वः—
प्रत्येक गम्भिर लुफिय्
बिचरा ! खुसिचा थुंनांचुया
चिच्चादनाः ल्वहँ च्वय् च्वय् थेंक लिन्हुइ
अन्धा जगत !
वइत कया सुनांस्व.गु दु !
न्हायपं बिया न्यनास्व
शायद तायदइ,
कुलुकुलु कुलुकुहु नुगः स्वःगु ।

न्हुसतक्य्

बहनी—
जाथुइलय्
जिगु न्ह्योने न्ह्योनें
लँ घुछि घुछि
बजार इरुथुरु जुइ ।

निगूसिइ भो भो पसः
प्रतिस्पर्धाय् ध्वातुध्वाना
रंगीन ताः ताह्वाकःगु
मतया न्हाय्कनय्
बजारया सुन्दरितय्‌थें
पालं पाः थःत ब्यःबइ ।

अफिसय् वनेन्ह्यो
छेंय् लिसा लिसा कया न्यंकिगु मागत
जिगु लुमन्तिइ च्वास्स च्वास्स
पिइक थ्युबइ
न्ह्याथासं पेपुनिगु च्वाकिं सिखा
इमूया लँय्‌थें
पसःकवः पतिं
प्यानुक खँ ल्हानाच्वनी ।
अनायास हे बेनावंगु
जिगु फुकं ल्हाः फूकं मन
तःत जाःगु म्हेचाय् दुने
काँ-गालय् कुतुंवंम्ह मनूथें
गुलि बिबस
इतिमिति कनाच्वनी ।

सुइतं हेका मखु
छुं ज्वनावइ धकाः पिनाच्वंपिं
आसकुति मचातय् न्ह्योने
सत्य प्वलाः
अलय् जिं धाय्माः
संक्रान्ति वइतिनि
क्रान्ति जुइतिनि !

थ्व लँ खः

थ्व लँ खः
केवल वनेगु
मेगु परिभाषा हे छु ?

थ्व लँ खः
पलाःत थन जीवन माःवइ
थ्वया अतित्व नं
पलाःखय्‌हे परमित
निखे निगू सि
लँ ववंथाय् वनाच्वंगु दु
कमजोर ध्वदुइवं
लँया अस्तित्व हे नुनेत
लँजुवाःया बेहोसय् बग्लिमारात थें ।

थ्व लँ खः
थन सुखदुःखया थाज्या यनि
मजिउम्हथें हंकन तापाक च्वनाः

लिलिचिलिम्ह लज्यालु सुलिंमय्‌जु
उत्सुकता भं तुतिया प्रेरणा
थ्व लँ खः
केवल वनेगु
मेगु परिभाषा हे छु ?

थ्व लँ खः
थन मौकात इसः थिसः जुइ
सफलता आय्‌बुक पिनाच्वनी

तुति सः जक बियावा
सर्प नं चिलावनि
छाय् वया नं ज्यान दु ।
मनया पाहाड नं
थन थेनेवं फिगःचा जुयाच्वनी
थ्व लँ खः
केवल वनेगु
मेगु परिभाषा हे छु ?
थ्व लँ खः
थन दम नं श्रमं पचय् याइ

वं लिसें वनेमास्ति वइगु
थ्वइत पनिम्ह हे सु ?
तुति खः थ्वइत न्हुइम्ह हे सु ?
ई धुसिलुया हे वनेव्यु
दिपाः हे तनेव्यु
तर थ्व लँ खः
केवल वनेगु
म्वानाच्वनागुया दसु
शुकिया मेगु परिभाषा हे छु ?

आसनांदाजु

आसनांदाजु
जीवने जोबन द्याःम्ह
चितासू मथ्याःम्ह
सुनानं मनाःम्ह
ध्यके गुन्द्रि
दुःख—गथि
आसनांदाजु !

म्हासुगु पाछै हः
बयागु ख्वाः
गा, दम्फो
नेपालया मायप
केरमेर केरमेर
दुःख पीडा
अनगिन्ति रेखा
बिबषताया छाय्पा
आसनांदाजु !

बयागु आशा
ल्हातय् च्वंगु
चीहाकगु चुरस थुथा
छखला ध्वँ अयूला
म्वाथःगु छजु लाकां
उद्देश्य केवल
थःगु हे छखा छेँय्
छक्वः बुँ !
तिपेंक छछाक
ला व जा
छम्ह पासा !

आसनांदाजु
म्हये प्वकलंम्ह ज्यामि
एकादशि, पुन्ही
पत्रा स्वय्म्वाःम्ह
धर्मभिरु !
आसनांदाजु

दैबया भरोसा
बयागु भाषा
स्पुत्निक, ट्रान्जेष्टर
छु धाय् मसःम्ह
खिउँगु क्वथा
आसनांदाजु !

हि मगाःम्ह
हि मक्वाःम्ह
आशनांदाजु !
छपे छजु
गवल्यं थिक्कमजू
कतः ह्मचायक
दुःख कंजू
आसनांदाजु !
छगू उपहास
छगू चुनौति
म्वाना च्वंगु
थौंया बाखं
आसनांदाजु !

ह्याउँनिभाः

पाहाडया लिधंसाय्
पाहाडया लिउने कपिं
चुंपाकचांथें—
तुइँ तुइँ स्वयाम्वाइपिं अन्धकार !
लँय् लँय् लेनाच्वपिं घचिंगाः, ध्याचः
स्व स्वं—
        बुलुहुँ बुलुहुँ—
                निभाःबिइ ।

बिइ न्ह्यो छकः
सूर्द्योया तच्वतं पश्चातापं कया इकुइ
वया मिखा हे बुलुयावनी
वनेन्ह्यो पश्चिम सर्गःया लाछिइ न्यांक भंगःत
चिल्लाय् मिल्लाय् दना हाल्यवं
व धरतिं ख्वाः कुतुंवनि थें खिउँके वं
वं थःगु गौरब महत्व लुइकी
सुथया जीवन हःया कपिं कपिं ज्वयाः
स्वां नाप सुलाकासा म्हेताः फुकागु
न्हिनेया ताः हागु आयुनं
यौवनमत्त सूर्द्यो खालि सागरया न्हाय्कं स्वयाः
                फुकागु
सदांया ल्यासे, सदाबहार वाउँगु गुइँ जक
                मिखा वंगु ।

चाहिलागु हिसाब याइ,
पश्चातापं पुना भन सिथिल जुइ ।
बिइत्योंम सूर्द्योया थःतहे चिकुथें च्वनावइ ।
खाः छगूचाय् मच्तय् मिनिकागु लुमंकि
थः मनं याय्फुगु ज्या,
याय्मागु ज्या
घालय् हिथें लेहँ बुयावइ
जीवनया श्रान्त लँजुवा
तिसिहिं कुहांवनी

न्यांक जगतय्
बुलुहुं बुलुहुं निभाःबिइ ।

वनेत्यय्का ज्याथ सुर्योया नुगःसाप हथाय्चाइ
अले ल्यंदुगु निभाः
हथाय् पथासनं—
सिमा—स्वांमा, घांय्, लपते
न्ह्योने लाथाय् स्वस्वथंकि
कि कायतय्नं निभाः फ्वनेबिइ
अन्धकार पित्यनेगु न्हाय्पनय् न्हाय्पनय् वनाकनी
लँय् जुइपिंत मिखा बिइगु थुइका बिइ ।
बुराया शंका आशंकाय्
तलय् बैगलय् च्वंम्ह संध्या मय्जु
वसः बिइमफुम्ह ससबौयात
गन्ताय्मदुपिं भौमच्तथें
तमं हुसु हुसु कुहां वइ ।
कमजोर खनेवं,
थःगु न्ह्योने जगाजग
ता ताः हाःगु किचःया च्वाफिं
वँय् स्वारस्वार निभाःपुनायंकि
धूदोँ थें पर्वः च्वकाय् च्वकाय् थेंक पुनाछोइ !
जाथु ई—
आकाश छगुलिं,
जःया धुपवः दनी ।

थथे सकतां स्वयाः
सकतां घ्वाथुइकाः
पित्त ल्वचं सिथिल सूर्यो
अपराधि थें ख्वाः ह्याउँकाः
बिरक्त थें नोमवासें
वँय्, अंगः, पलि व सुपाँय्, बः कया
घुसु घुसु न्ह्या न्ह्यां
बुलुहुं बुलुहुं—
निभाः बिइ ।

जि मास्तर

जि मास्तर !
यंगु परिचय
दंगु मर्यादा
दंगु शब्द
मचतय्गु छगू लिसः
मानो जि हे छगू लँ

जि मार्सीप
भविष्यया फोटोग्राफर
मस्यंक फक्व बांलाकाः
किपा काय्गु रूपबिइगु ज्या
तर मौसिम
घ्यो मभिं
थ्व बर्तमान
पिति पिति पिति पिति
सदां वा भरि
लाइट मगा खिउँ बुलु
ल्फासमदुगु क्यामरा
खिउँ कोथाय्
चह्रक मदुपिं मचत !

थौंया पाठ
भोजन !
सन्तुलन आहार
भिटामिन प्रोटिन
ला, न्या, खेँ
दुरु, ध्यलय्
आत गंपिं मचत
चबुइथें च्वंगु ल्हाः तुति
सुलाःई घुतुकूगु नं सिइदु ।

ह्रापटाइमय् तुसि छकू
नवःगु जाकि, नवःगु वसः
जीवन नवःगु
जि मच्त !
जिगु आशा
जिगु भबिष्य
इमिगु चचकंगु मिखाय्
प्रश्न जायक गोमुंवइ
च्वाम्हुक, च्वाम्हुक !
तर जि मास्तर
केवल सफूव्वंकेगु ज्या
ब्याख्याया पसलय्
छाक ड्याना:
छ्यँ ख्वया:
सफू न्याइपिं थ्व मच्तय्त
थुमिगु आकांक्षातय्त
मानो जिं ध्वंलानाच्वना
थःत तोपुया
उदाहरण मुचुका !

जि मास्तर
रंग वंगु
अंग भंग मेच तेबुल

थुथा चक डस्तर
जिगु अतित्व !
घन्टि जितः
दुकाइ, पिकाइ
पिकाइ दुकाइ
जिगु क्लास जायक
भबिष्य वया फेतुनाच्वनी
जि मास्तर
मच्तय् भाग्यरेखा
सदां संक्रान्ति निनाजुइम्ह
सदां संक्रान्ति हथाय्म्ह ।

म्हपुजा ! न्हूदँ !

न्हू दँया भिंतुना !
शुभ कामना !
वापा जुइक
ग्वाखनं कुतंवया
सुखलिइ चत्वानाच्वनी

मुर्छित मुर्छित जिथाय् वपिं शुभकामनात
छगः छगः आखलय् कय् कय् पुया सासल्हाइ
थः मच्तथें जि काचाकाचां कया ग्वाखने तय्
जिगु मिखा तय्गु ग्वाखनय्
मत च्याकेगु ग्वाखनय्
मानों थ्व ग्वाखं जिगुहे नुगः खः ।

न्हू दँ ! ईया लः धाः
जिगु भाग्यया दोकय् फय्थें
जिगु छेँय्, जिगु दे ह्मसिका वइच्वन ।
ख्यें तछ्यानाः खाचा बूथाय् ध्वदूगु
प्रत्येक सूर्द्यो लूथाय् लूगु
लँय् लँय् थुइका कयागु
जिगु आशात, विस्वासत
थथे लां लां बिकाःमुना तयागु
मानो गरीबया लाहि छसुका, छम्हों –
थ्व म्हँगसत-आकांज्ञात
न्हूदँया खापा मचावं हे
धितुमतु धिनाः भवःछुइ ।
खिउँ बलेंनसें जाकिकाय्त थाय् कयाच्वनिपिं
न्ह्योलं ञ्वाञ्वां पियाच्वपिं बुरा, बुरी मिसा
मच्तथें
छगू आकृति
छगू रूप आकार काय्त
नां दरता याकेत—

लक्ष्मीपुजा, म्हपुजा वया पाल्चा च्याकी
न्हू दँया खाया चायकी
जिगु आशा अभिलाषाया हुल दनी ।
तर, यम्हे... !!
न्हु दँ... ?
थः हे रूप विहीन ?
वसः वसःया न्हू दँ खनेवं
नुगः चिक मिनी
जिगु आशात
शिशिर खनेवं हे सिमा हःथें
ह्वासुयावनी !
दँय् दँय् थथे अहो !
जिगु म्हं छहः निहः यायां,
आशात हायावनी !
बुलुहुं तनावनी लुमन्ति लखयनं !

मयः धायकं सिउचा हैम्ह
मचाबुह्म सिसाया अन्तर पिडित ख्वायात
ताः ताःपाक बुइ वाख्वतं तुतिइ कचिधाः जुइका
लक्ष्मी पुजाया दथु दथुं
छमना बामना वा मुं जुइपिं
सार्खी दमाइया मच्तय्त
अले न्हिँछिया सछिं मयाक
'ह्वापुजा' नेनीपिं मस्तय् तृष्णातय्त

जिं गय् थुइका बिइगु ?
न्हू दँ वलधका ?
अजागु केनेगु हे छु दु ?
चिं हे छु दु ?
न्हूदँ थ्व धका !
गो बाताय् च्वंगु खेँ सगं ?
गो स्वांमुइ च्वंगु चाकुसि, संतलासि ?
मन्दःया न्ह्योनेनं मच्तय्गु ख्वाःया चहक
कुतुवंगु दु ।
थ्व अनाकृति, —
थ्व अदृश्य ल्हातय्गु गम्भिर लुटमार ।
थ्व व्यबधान त्वर्कांथें स्वया
अय् जिगु—
ला, हि–ल्हा, तुति !
छु जिं पशुथें सहयायगु ?
वँ थें न्हिलय्गु ?
न्हू दँ वलधका ?
गंगु पाल्चाय् मत सिनाच्वंगु दु
इता मिलापू मिलापू जुया
छु जजंका छपु !
कार्ड छगू !
न्हू दँ या उपहार ?
म्हपुजाया इतिहास ?

जिगु लँ

जिगु लँ
धुँ-कासा थजागु
स्वःगु सुकाग्वाराथें
स्वस्वतिइ चःचः बूगु
मछिं वचिंगा गल्लि ।

निभाःया लिथु
अन्धकारया गः
थन प्रकाशनं दै
थ स्वयावःपिं
थुना चुइका दइ
थन खँपिंनं
काँ जुइ यः!

जिगु लँ
समस्या समस्याया स्वापू
प्रत्येक लॉम्प पोस्त
प्रत्येक सन्ट्रि
न्ह्यसः न्ह्यसः ?
थन घण्टाघर मदु
स्वयत —
कम्पास मदु नेनेत
वय् सय्केमा।
वय् नंकेमाः
लिसः थुलिहे दु ।

जिगु लँ
सुखं लोमंकूगु तँ

दुःखया थ्व पसः बजार
खतराया ब्यापार ।

जिगु लँ
जि वनेगु थाय्
छेँ वनेहथाय्पिं
थनं वा
थेनालि धाइ
'सतिइ गपाय्सं'
अय् सुबिधा तंपिं
तव्यागु सतकय्नंला
लाथाय् दुर्घटना च्वनाच्वंगु दु
खिउँसा मतच्याकी
गन गन जूसा
का ! जिग ल्हा ज्वं ।

गोरखापत्र

गोरखापत्र
म्हुतुसिइ लालि
'सर्वे भवन्तु सुखिनः
सर्वे सन्तु निरामयाः'

ख्वालय् सिन्ह
सुधार निर्माण
उद्घाटन शिलान्यास
भाषण प्रवचन
देशया ख्वाःपाः
सुन्दर सुवास
किरिम पाउडर
बुरि नकिं
मडरन गर्ल्स
गोरखापत्र !

आवश्यकता
ताइपिष्ठ, बहीदार
पिउन, कामदार
पद, योग्यता, तलब
तलब.. .. .. !
जिगु मिखा
च्वं क्वय्, क्वं च्वय्
लिमलाक ब्वांजुइ
वंगु इन्टरभ्यू बोविका
धुलं कूसां
गिलि गिलि यानां स्वजुइ
खाखि सिटे

पद योग्यता
तलब......... !
दर्खास्तया म्याद !

आशाया स्वापू पतिकं
बाखं छपु स्वाइ
वइगु दिनया ख्वाः न्हिली
अयनं छता मगाःगु योग्यता
इन्टरभ्यूया हुलय्
स्वप्न फतपूली
दुरुइ कचिंगर थें
प्रत्येक स्वापू नायावनी
भविष्य तोफी
तर हानं सुथय् बहनी न्हुसतकय्
गोरखापत्र पिहांवइ
न्हू समाः, न्हू बसतय्

गोरखापत्र
खितिपँ दुनेम्ह
नुगः कुंकुलामय्
दासिवःगु पीडा उकुस मुकुस
यानय् इनय्
छगू निगू खवरय् लँ बुइ
जिगु कविता थें ।

जाकि कावपिनि हुलय्
बग्लिमारा ज्वनी
म्हिगः चान्हय् गोकर्णय्
बाज्यः वंका छेँ वःम्ह लाहुरे छम्ह सिइ
जहान, माया, जोबन मियाइःगु नोट लाका काई
सदां थें थौंनं सुथय्
न्हूपुखुलिइ युवतिया लाश छगू लें बुइ
सदा थें पुलिसया ज्या ल्यनि
अन्नाभाव, बजारया खंः
रेडियो कार्यक्रम
देशया उन
गोरखापत्र !

म्हिगः भेतनामय्
निरपराध प्वाथेंदुपिं सिस्त
म्हिताच्चंपिं मच्त
सलं सः वां खायाःसिइ
अमेरिकाया तमय्
जापानय् न्युकिलियर पनदुब्बीया विरोधय्
विद्यार्थीतय्गु जुलुस
यु यनय् बहस, भोट
वं वयात वं वयात दोषारोपण
बिजारोपण थें !

जीर्ण ल्वय्
जगतया सासः !
गोरखापत्र
छगू कोथाय्
छगू संसार
दुने पिनेया
तसवीर –
तः तः गोगु आखः
दपाः ख्वाः
गोरखापत्र !

थौं जि निष्कासित

जि निष्कासित
थःगु हे विचारय्
जिः निर्वासित
थःगु हे म्हंगसय् ।

जि दुने
जि पिने
ख्यः छगुलिं दिप च्याः
शून्य हाय्वं थन
सः नं नालवं — च्वापुः थें
ख्व अन्धकारय्
चित्कारया धाः लद्या ।

सन्ह्यः दथुइ
जिं फय्गं
फय्गं दथुइ
छका पञ्जा दबुलिइ
जि संन्ह्य !

जिगु सत्य शिव
थन हाय्म्व पाहां
वँय् खः दक्षप्रजापतिया मिखाय्
अपेक्षित खः तिरस्कृत
इन्द्रादिद्योया आस्थाय्

ख्वाःपाः थिकेगु थाय्
कबिता तमसुकया ल्वापु

आदर — अनादर
अनादर — आदर
बिजय घोषित स्वार्थ
तोह्या दबुलिइ गुलियाउँ
सकस्यांहे थः पराजित घोषणा !
जीर्णल्वय् स्वाबः जगत
बन्धित सत्, निर्जीब मन्
खालि अपर्ण समर्पण !
स्व शून्य निष्क्रयता
मानो थः थसं यानाच्वंगु
थःगु हे मृत्युया बकालत !

खः थौं जि निष्कासित
थः गु हे बिचारय्
जि निर्बासित
थः गु हे म्हंगस्य् ।

तिमिला

चान्हेस्था लुखाचाः गु ताजायवं
न्ह्योमवःम्ह तिमिला
लुमन्ति स्वः फिकेत
मतिना लोमंकेत

सर्गतं सुतुक पिह्वां वया:
आकाशया अनन्तताय्
याकःचा... !
सिचुक चा: ह्यु वइ !

सुनसानया लासाय् देनाच्वंपिं
ता ता: पागु गुँ-पर्व, बुँ मैदान
मिखां न्ह्याय् दक्वो छें क्षितिज
क्वथाय् कत्थाय् दह्यां वया
चुपचाप ... चुपचाप... ।
तोलहं छगू छगू स्वयाच्वनी ।

यौवन पूर्ण चन्द्रमा
मौन...
शान्त...
सौन्दर्य ...!!
मिखाय् स्वबि ललमलधा:
म्हछिं तुयूगु वस: !
तिमिला... !
अहो ! विधवा... ल्यासे ?

बरोबर थथे
न्ह्योवय्के मफया

सुनसान जुइवं
सिचुक आकाशय् चा: ह्यु वइ
मनय् याकःचा खँ ल्हा ल्हां
सद्दां तिमिलाया चा ब्यंकइ
थ्यंवनें लोमंकी,
अले कन्हे पिह्वां हे मवसें
न्हिछि थनी—
सुथय् न्हापं वया स्वबि, मसुका:
व स्व: स्व:थाय्
सीत व खसु जुया—
स्वया च्वनी लेनाच्वनी

धांजाहः स्वइपिं मचत

गाः वंगु शून्यय्
देया मिखां पिने
इनारे गुँइ दने
रूसोया युनिभर्सिटी
बोसया कलेजय्
बाम्ह त्वथुला
मचतय धांजाहः स्वइ !

छम्ह निम्ह मंगः
उखें, थुखे थुखें उखे सिमाय ब्वइ
कीतयगु शून्य प्वाःखनेगु कुतः
थिइवं मं यानन्न
तुति पिइगु तफिथें
शून्य मं ख्वातुइ
पत पत सिमा हः हायावइ
आकांक्षाया तज्यागु स्वःमा, गोंप
स्वम्ह प्यम्ह मचत
हुसि मामां बुलुहुं
थः थः तनावनी ।

धांजाहः स्वइपिं मचतय
हुसिँ नाप नापं कल्पना लुइका हइ
लुमन्ति लुनाः बाखँखाइ
मनं मनं गुथि न्यायकी, पाहां सतिइ
थः थःगु यक्व नइ
जीवनय् लिकुंगु धकाः तइ
न्हिली हिति दुगु छेँ खना
म्हिती याकःचा बनं मनमनं
केवल निशब्द नुगः लं
मन मनं डाक्टर सुब्बाया पहः काइ

न्ह्योने मुनातःगु धांजाह्ःत खुररर न्हिला
    बिस्युवनी
च्वय भ्ंगःतेसं त्वा त्वा ल्वाकाः हिस्याइ
कय्की, हानं काय्की
ख्याय्त कुतः याइ
मताःछू यानाः भ्ंगतय्सं हैाय्की
लिस्वय्वं थुखे निभा न्ह्यःय मदय धुंकी
खालिगु बोराय छेँ या मिखा मिखा तमंकनाच्वंगु
त्वाल्ल खनेदइ—हाकुम्ह भौया थें
मचाया नुगः भारा भारा मिनि बखुंचिया थें
छुसिँ मुनेमफुखुनु ··· ?
लुमनावइ मनकुसें थेंगु
लुमनावइ बिगत सासना, समर्पण
    व थमनं पाकयकागु ।
लुमनावइ ... लुमनावइ ... !
बथां बथां चखुंचा थें
मुरु मुरु, मुरु मुरु बोयाः
निभा सिमाच्वकाय ह्लय् ह्लय् च्वंवनी
सिरर सिरर फय वइ
नां जक ल्यं दनिगु लं
पशुपति महाद्योया हर्गण
जिगु हृदयया कबितात
हिमालया देशय् थुररर खाइ

लुमनावइ मोटरय् च्वनाः म्वय्वःपिं
मस्तय्गु मुजा, पंजा छेंगुया म्वातचा
लुमनावइ तस्वीर काइगु, मेह्यालिगु बत्ता !
हानं फय्वइ हुरुरुरु हुरुरुरु
पेपुने मफुपिं लपते हःत
फसय् इतिमिति कनाः कुतुंवइ
मस्तय्गु आशा थें
म्वय्नय्गु इच्छा थें ।
निभाः गुँ च्वकां
सुपाँय् सुपाँय् चुमकं साली
सूर्द्यो वनेत न्यं वइ
चां न्यंक खिउँ कुँथंवइ
चिकुक-ख्वाउँ फय् वयाः प्रत्येक चिंमसँ थनी
छम्ह निम्ह यायां
गुँइ भंगःत ल्यह्यां वइ
स्यु स्यु हाला चिस्याः कःघाः मदुपिं मच्तय्
    लिलिचिच्युं छुसिँ म्वइ !
अनायास धुं फैचा लुयायंकूगु थाय्थेनि
छखुनु आःया स्वापू तनी
भ्संक वनी, चिल्लाय् दनी
तुरर्र भचा बिस्यंवनी
संसार छगूलिं अचानक
घांजाहः म्वइम्ह मचाया मिखाय्

वां खायाच्वपिं धुँ धुँ खनी
गाक्क छुसिँ म्वय्धुंपिं मच्त
वइत ग्याःभाय् छुना थकी
बनबास सिधःपिं पाण्डव थें
लंका त्याके धुंकूपिं माकःत थें
सामान दुगु बोरा छ्यनय् छ्नय् तयाः
छेँया अभियान न्ह्याकि ।
मलायां गुन्ता ज्वनावपिं लाहुरेत थें
पित्याःगु, चिकुगु छेँय् व्यक्तयायगु साहसं ।

छुसिँ म्वय् मफुपिं मच्त
दकय् हथाय् चाइ
दकय् चिकुचाइ
सपर आवरय् बोंडिंया घण्टी थें
इनारे गं थाःगु तायदइ
मच्तय्गु न्हायपनय् लिबागुया घण्टी वइच्वनी
रिक्त अफिसय् फोनया रिंग थें
बुलुहुं मच्तय्गु किचः तनावनी
मच्तय्गु ह्य बुलुयावनी
लिबालिस्य अन्धकारं घिनाहःलिस्यं
इमिगु मन गनावनि, मिखा तनावनि
गालय् कपि - हथाय् वया घांजाम्वइ
स्वार स्वार, सिर सिर—
पलख स्वारसिरया सः दिइ

लः सिलिसिलि दुगु थाय्कँ ह ला थ्वइ ।
घांजा हः म्वम्ह मचाया तुति खालं ताइ
इकुक घा लाइ—
तज्यागु सिसि, रमया बोटल
ज्यानमारा थें घांजाहलय् सुलाच्वंगु खनेदइ
तुति हि बावइ मदिक बाः वइ,
याकःचा — अन्धकारया कथुइ मचा हिहिलनि
जिगु न्हाय्पनय्—
जिगु देशया भविष्य खवःगु,
गम्भिर सः थ्वइ —
हुरूरुरु सिरिररर……
मदिक फय्वइ
मुनातगु हे तनं पुइका पुइका यंकि
मच्तय्गु जिन्दगी थें
गुइँ बेपत्ता हूलेयंकी !

ताउन प्लानिंग—
रोड प्लानिंग—
खः लँ दयाव्युगुदु वनेत
तर घांजाहः म्वइपिं मस्तय् तुति
खालं ताःगुदु—बोटलया क्वचां
बोर्डिंग चाय्कि सकस्यांलागिं होष्टेल दनि ।
तर घांजाहः म्वइपिं मच्तय् जीवनय्
पुथंकगुदु शोषणया तिक्ष्ण कं,

चाया नसा: अन गुँ सुनसान
अज्ञानया चाग: अन गां सुनसान
घांजाह: म्वइह्म मचाया
मन दुने सुनसान, पिनेगुँ सुनसान
अमिगु थौं सुनसान
अहो ! कन्हे नं सुनसान ।

जिं स्वय्

थौं अक्सय्
तिमिला जक मखु
नगुनं तंगु दु।
उकिला चा मुसुका:
म्या: मग्यासे
लज्या तोया अन्धकार लहिनाच्वन ।
लँ मखु,
बरू थन गनं
छंगु मिखा कुतुंवंगु दु ।
किच: मखु,
अले छ हे तंगु दु।
पत्यामजूसा
सलैछपु कियासो
छ नापं हे छंगु किच: दु ।

जिगु सपना

जिगु सपना
कोति मनूतय्‌गु
ल्हाः, मिखा व नुगलय्‌ सुलाच्वंग दु।

जिगु सपना
थ्व गुँइ पहाडय्‌ दुबिउगु दु
हिमाल व थन प्रत्येक खुसि,
कुलुंबिया बाः वना च्वंगु दु।
लः नाप्पं न्ह्याना च्वंगु।
बाः वनाच्वंगु दु।
जिगु सपना जिके तोसूगु दु

जिगु सपना
थनया लः फय्‌
बँ आकाशय्‌ रूप ह्यूगु दु
मनूतय्‌गु हिनु हिनुलिइ निलिप्त जूगु दु।
निभालय्‌ नगूत दसू थें
थ्व छिछ्राह्य बिपनाया न्ह्योने सुलाच्वंगु दु।

जब चा बाः वइ
अन्नाधुन्न खिउँ वागाइ
सर्गया भयाः पत्तिं हाकुक धकिं प्यनि,
शून्य कँ हाःगु चाय्‌
जिगु सपना प्रत्येक बस्तुं तिइसं पिहांवइ,
न्ह्यलय्‌ दुहाँ वया थःगु रूप काःवइ
बिपनाय्‌ पराजित मनूतय्‌गु तृष्णात त्यानुगु मिखाय्‌

ऐ! वा सपना तं पिं
थ्व पाहाड तछ्या वा
गुँ छ्या वा!
थन हे सपना दु
धू ब्वइया कातर चिन्ता
चान्हेया खूपः
म्हिगया धू
निर्थक थाः थाः या
थन प्रत्येक बस्तुइ
सपना कानाच्वंगु दु
वय् वय् आतुर सपना
वय् मजिया ल्हाना च्वंगु दु।

जि व जिगु विश्व

जि विश्वनापं वनाच्वना
विश्व जि नापं वयाच्वन
ह्लिगःया ह्लाय्न्हुया
जि थौंया देशे वया च्वना
तर, जिगु ह्लाय्नं ह्लिगःया पलाख्वाँय् दु।

य:मह्हि पुन्हिया चा
सुपाँय् मन्ह्यंगु सर्ग
वर्ज्रजोगिनि स्वया ताहागु
न्यातपौ स्वया तस्वा:गु
दँ दँया त्वाथ गया
जि विश्वनापं वनाच्वना
गनं तापाक देगलय्
आयुबुया: रूप थ गुहे स्वयत
धाय्-थ:त है व्वेगु
छगू ग्वसालय् ।

आशाया सभाय्
खँया प्रत्येक चरणय्
जिगु म्वाय्गु इच्छा
ता:ता: हानावनी
अनन्त अनन्ततक

गुप्तबासी पाण्डबया धैर्य
भीष्मया प्रतीक्षा
जिगु बिपनाय् दुहां व:गु दु
चौरासिलाख जुनि थ्व
उकिसनं बैस जिगु

गनं तासा फुसा व:गु मखु
जि दुनेला खानि दु अव्यक्त !
जि विश्वनापं वनाच्वना
विश्व जिनापं वयाच्वन
सस्नेह भावना
सहृश्य करुणा
स्येंस्यें पंगु छात्ति
हरे! चिकुलाय्नं नांगाम्हे
जिगु विश्व !
जि मतिइ लुइ
थ:गु हे वस: तोया पुंके
छेंय व्वनायँका:
मास्तिवइ जित: जिउ बिइ
थ:गु नुग:ह्रे बिइ
मां, बौ मदुम्ह बिचरा!
म्हय् अहो ! गुलि बम गोलिया दुघा: !
गुकिया घा:खू जिगु नुगलय् दु !
जिगु विश्व !
छाय् सुयागुं कछिया इसाराय्?
सा, मे, फइ, दुगुथें

अँ......!
थौं जिहे अनाकृति

अव्यक्तता, निसारता
आकाशया ल्फाय्स सितिवंगु दु
समस्याया कालकोठरी
दुःख, सुखया तिइनं
खय्‌फु वर्तमान निष्फल जूगु दु।
जिगु किपा कायगुलिं
प्रत्येक क्षण सासलय्‌ दुहां पिहांजुयाः
जिगु पलाः न्यूजूगुदु
भविष्ययात हर हिसाब बिइत
कठिनताय्‌ जिं थःत लनाच्वना
छाय्‌कि-ध्वंलाय्‌फु दंगु बिज्ञापनय्‌
छाय्‌कि-थौं जि-जि मखु
थन सुथा सरां मुक्त मजुनि
जिगु तपस्या कचि कचि...
जिगु ...... ?
जिं छु — गुलि संसारत विइफु!
घोषणा याय्‌ बाकि दनि !

तुति खनेव

तुति खनेवं
मति लुइ
जिगु गन्तव्य ल्यंदनि
जितः वनेमागु ज्या यक्को दु ।

भयाः लुखा खनेवं हे
नुगलय् भवास्स वनि
जितः पिब्वय् माःगु दु
थः वं पिनेवना बिइमाःगु दु
सुयागुं परिणाम लँय् लँय् तिकातःगु दु
छेँय् दँसनाया ब्यर्थ धकु ।
लँ हे नापलाय्गु लँ
लँ हे मदुसा सुइतं गय् थुइकी ?

जि दुने
संसार पिने
परिमितता गुलि उकुस मुकुस
पिहां मवन्तलेया छगू असन्तोष
जिगु ख्वाःया ख्वाःत स्वय्गु इच्छा
अथेहे पिनेया जितः लुइकेगु धुकुमान
धाथें जिगु रूपला पिने पानातगु दु ।
जिगु जीवन नं पिने तोफिउगु दु
अनुभव लँय् वाःगु दु

छें कोथाला छु
रियलसल रूम मखां
लुखां पिनेहे–

जिगु लँया सुरुआत जुइ
उकिं जिगु अभिव्यक्ती पिने
पिने या अभिव्यक्ति जिके
जि पिहां मवनेगु–?
जिगु लँ लिकुनेफु
मिसिने चुकु छगू तनेफु
लाम्पपोष्टय् मत छप्वाः मच्याय्फु
स्वार्थरत् हथाय् हथाय् चाःगु लँय्
छुं अनिष्ठ मजुइहे सुनां धायफु ?

तुति खनेवं
मतिइ लुइ
जिगु गन्तव्य ल्यंदनि
जितः बनेमागु ज्या यक्को दु ।
भयाः, लुखा खनेवं हे
नुगलय् भवास्स वनि
जितः पिब्वय् माःगु दु ।
थः वं पिनेवना बिइ माःग दु ।

थौं जिगु लँया अपहरण जुगु दु ।

थौं जिगु लँया अपहरण जूग् दु
जिगु सतिगु दकोः ताःजाः पानावंगु दु
वःवः पहाड हह पंवइच्वन
गुँ जंगल मनूतय्गु छ्यनं छ्यनं जुयाच्वन
जिगु दशदिशा छेँदिइ कुनातःगु दु
म्वय् सःतिपिं,
च्वय् सतिपिं
ऐ ! चुलुबुलु इच्छाया मच्त !
थन छेँदिइ स्वान्हे लिकया तःगुदु ।

किटाणुथें अव्यक्त गम्भीर
सम्मोहन थ्व जादु थें
गुपचुप गुपचुप—
बिना घट्ना,
बिना सूचना
(खला खुइगु ई चुपचापहे जुइ)
ऐ ! थन जिगु भविष्य खुया यंकग् दु
जिगु सुखया लुट जूगु दु
सीता हरण
चीर हरणया इतिहासय्
थौं थन—
      जिगु लँया हे अपहरण जूगु द ।
तुतिया सम्पूर्ण असन्तोष कुबिया
जि लँ दथुइ दथुइ—
लँ माजुया च्वना
मनूया हुलय् मनू तंथें
लँ दय्का च्वंपिंज्यामित
न्हू न्हूगु छेँ दनाच्वंपि आवात
खासखुस खासखुस न्हाय्पनय् स्वांपुइ
तर ज्यालाय् मिखातुंपि ज्यामितय्सं छुस्यु ?
आन अनहे जिगु लँ ल्हाःगु द ।
जिगु छेँय्य, गः क्युगु दु

गन गन इमिसं महल दनाच्वन
थःथ बनेगु लँ दय्का च्वन
काप ल्हाइपिं भरिया तय्सं छुस्यु !
गाठया बोम्हं हे इमिगु ढुगु लं नं
भ्किरिभ्किरि गूगु दु ।
पसलय् पसलय् मतच्याय्‌वं हे
बजारय् नेने मजिक उत्पादन हा जुइवं हे
गन जिगु छ्यें मत च्यागु दु
गन कि जिगु न्यायगु ल्हाः तोधूगु दु
सिइमदय्क सिइमदय्क ल्वय् वःथें
अभिशप्त विभ्रान्त युग वयाच्वन

थौं थन जिगु लँया अपहरण जूगु दु
जिगु पलाः थुनुवाय् लागु दु ।
जिगु लँ तंथें
जिगु आकाश च्युथें
जिगु धैर्य नं तोफिगु दु ।
ए ! उन्माद, अहं !
संसार छंगु बलया मखु
छंगु बम्‌या मखु
जिगु छ्यें
जिगु विश्वय्

ता खँ, ऐ खापा खँ
जि दनेत —
हिँ जिगु आकाश जितः हिँ .
जिगु तुतिया अधिकार —
जिगु लँ लित हिँ ।

जि पराजित
अपराजित जिगु बिश्वास

जिके दक्व म्हिगः
फेला याना त्याकाकागु दु
छका पञ्जाय् —
थौंनं जि सुसुक बूगु दु
धृतराष्ट्रया सभा
सकुनिया पासाय्
मानो थजागु खाःलय्
जिं जीवन पानाच्वना
गन जित बुकेगु हे पूर्व निश्चित
ग्वसाः दु ।

अँ जिगु बाखनय् महाभारत पुनरावृत्ति जुयाच्वन ।
बेद व्यासया काव्य चुलिजाया वयाच्वन
सन्माने ध्वयाः –
जिगु अस्तित्व पिहां वंगु दु
जिगु बास दनावंगु दु
भबिष्य मबुकेग भीष्म प्रतिज्ञाय् ।

म्हछिं तिंतिंमिं
तःकइ वइच्वंम्ह आकारा क्वं क्वं
चिकुं कयाः बिचेत ख्वाउं थिउम्ह धरति
अन्धकारया प्वाथय्
जि वनाच्वना
अव्यक्त जि
अव्यक्त लँय्
धुँया दुरु काःवनिम्ह मचा थें
राजकुमार दिगपालया सुर्ताय्
थौं थ्व जिगु छगू कथंया निर्बासन खः ।
गुप्तबास बनबास नं
जिं थःगुहे ल्हातं दायगु साहस यानागु द
थ्व खिमलाय् दुंगु चायनं
थ्व सरासु मदुगु थायनं
न्ह्याबलें न्ह्यलं च्वाइगु

थ्व जिगु थःगु हे सर्वेक्षण
थन तंगु मावंपिंनं तंगु हे जूगु दु ।
हिं कावपिंनं हिं जूगु बाखँ दु ।
मतया जः मदुथाय्
निगतिनं रहस्य जुइफु
कांखिउँथाय् जि थःत नं पचिपचि याय्माले फु
थौं जि अंग्रेज–साम्राज्यवादं बुना,
गुफाय् सुलाच्वंम्ह स्काउटिष्ट जुजुया सपना खः ।
तर……
जि दन्त्यकथा मखु
समस्या, दुःख वक्त्र मुनाहे जिं थौं
कन्हे वनेगु त्वाथः, त्वाथः छुना च्वना ।
अनुभवया गालय्
व्यवहारया धलय्
जि 'सत्य' लुइका हयागु दु ।
भविष्य पोचिना हयागु दु ।
केवल जिथः उलाकेनेगु
कंछिः थाय् मागु दु
वना केनेगु कंछि ईं मागु दु
नत्र जितः स्वाय्गुया अर्थ हे छु द ।

स्वप दे

स्वप दे
पुलां पुलांगु छपा तसवीर
इतिहासं ल्हाना सिइपिं
अज्ञात कलाकारतय्गु
संस्कारित ल्हाःया ल्यंदनिगु क्वँय्
स्मारक थ्व अजाजुपिनिगु ।

न्यात पौ, न्येन्यापाःमयाः

ह्लइच्वंगु बलिदान कःमियाः

पु तनाः स्वां ह्ल थें
अतीतया बास
अतीतया जः

तलेजु द्यो चुक

थन ब्यानं सिंह्या धुसः ज्वना कायल याइ

चखुंचा मन्ह्य ग्वाखंचां किसि क्वस्वः वइ

पिकासोया प्रेरणा ग्वन्हः

फ्रायडया आश्चर्य मिखा

अतीतया छ्यू लुमन्ति

ख्वप !

ख्वप दे !

जितः जि मां नं

हेका पाः हिकातकःगु थाय्

जायन्त आटेलास यात

छ्लं सर्ग कोबिका तकथें
इतिहासया सासः

ख्वप दे
थन फुकं फुकं पुलां

लँ पुलां, छेँ पुलां
मनूतय्गु मिखा पुलां

सिमसिम जुजुया बाखं थें

विशेषताहे पुलां

सुनसान लायकू

चुपचाप देगः

फय्मसं, चलहल मदु

म्युजियमया छगू कोथा

कथाया देश

तन्द्राया देश

थन विशौंशदी मदु

थन लेसिंद्यो नापं हुल पलांग साल दनावइ

संघर्षय् सशक्त !

लेसिंद्यो नापं प्रत्येक न्हूगु साल बुइ क्वदइ

पराजय अशक्त !

थन फः फलेचाय् पुतुहुं मनूतय्

चुपचाप थःथः आयु ताइ,
गजब जादु थें
सन्तोष सम्मोहन थें
थन पुजाकुथि मदंबलय्

सूर्द्यो धुसिलुइ

दाफा भजनय्

चा बाबुवनी

धर्मं नापमलापिं धर्मात्मा

भक्ति जुजुयाछेँ

ख्वप दे
सिन्हलं पूगु होम्स !

इनारें छगू दृश्य
गुचमुच छैं
हाप्वः थें—
मानौ वनेगु लँ हे मद्
थन पस दु,
व्यापारया लाशय्
पौगाय् च्वंगु स्वामा सुखू थें
कला संस्कृति .....
जिगु ल्हाः नतुँ... !
राजनैतिक...!
मोटर पार्क, ड्राइवर ट्रेनिंग ।
जिगु दे...
आशां व्यापिनिगु सासः !
निम्न वर्ग—उसाँय् मदुगु कोथा
जात्रा बात्रा... ।
छ ख्वला थौं अय्लाः !
थुलि हे धक्क !
थुलि हे लक्ष्य !
म्याद फुगु तमसुक—
सदां तारीख पर्चा
घिटि घिटि जीवन
ख्वप दे !
उदास, मलिन

कु कोल्ह्
ख्वप दे !
गनं गोष्ठि लाइब्रेरी
फय् वय्त स्वइ
बुरा तय्गु त्वाकलय
मिस्तय् पलाः
छिइत ताकाइ
सहस्त्र दुर्बाशाया मिखाय् ।
ख्वप दे !
थौं मनिंनि च्वइत
सः स्यु बाकिं थाइ
... ... ख्वौ हेंग्वाः साभोँलं पाप थाइ ।
पृथ्वी चाःमह्चुगु थाय्
मूपुले मफुगु बाय्
ख्वप दे !
जिगु छैं !
जिगु दे !
जिगु मतिनाया मूर्त
जितः माया दु
उकिं हे हर्ष मदु ।
ख्वप दे !
जिगु सम्पूर्ण देया दशा !
केन्द्रित न्हातिका
ख्वप दे !
जिगु दे !

जि !?

जि छम्ह मनू
जन्म मरण – निगू सिइ
जि — जीवन परिभाषा
हिमालया कोचा
युगय ध्वनि प्रतिध्वनि
सभ्यता संस्कृति ।

जि !
... ... थौं
अतीतया परिणाम
भविष्यया मूलुखा
जि ... ?
न्हू सतक व मखंगल्लिया स्वापू
संस्कार व परिस्कारया द्वन्द !

जि ... !
मां बौया स्वप्न
शक्ति – तनाच्वंगु
मच्याःगु इता
जिगु भूमिका
आवश्यकता थौंया
जि – छ्पु कविता
जि – दुने महाभारत युद्ध
पिने – शिष्ट लोकाचार
बुद्धया संन्देश
जि ... !
राजकुमार दिग्पालया सुर्ता

जि – !
हाल खबर

जिगु देशया
जि– सराः मनूया
जि–सुवाः मनूया
यू यनया घोषणा
क्षेपास्त्र……अणुवम् …!
जि–संताप अभिव्यक्ति ?
जि……!
चिन्ता …चिन्ता !!
मखु.
जि …!
आशा… आशा !!

थ:गु मतावे वना च्वम्ह सुं मनुयात सुनानं तँजूयावथें पूर्णबहादुर बैद्य जुया रचना खना जि थाह्ला न्हूल।

जतिल व मछिंगु थ्व संसारे म्वाना च्वने माम्ह छम्ह मनूया थ्व विद्रोह व उत्पति ख । निरन्तर संघर्षयाना थ्व संसार छिकेगु व धात्थें यागु शान्तिप्रद याय्फंगु थुकि वय्क:यागु बल्लागु विस्वास दु।

थ:गु परिबेश व पेखें यागु गहन प्रकृति नापनापं प्रखर: जुयानं सरलगु वयक:यागु शैलीं जित प्रभावित यात। भीगु भाषाय् जक मखु न्हचागु भाषा-यानं थ्व अनुवाद जुल धा:सा अमूल्यगु तिसा जुइ धँगु जित विस्वास दु ।

सिद्धिचरण श्रेष्ठ

न्ह्यागु ज्या च्वन्ह्याकेत व थकायेत दुनें नं पिनें नं थिसिलाका बल्लाका यंकेमा। थ्व निगुया क्वा भचा जक थहाँ क्वहाँ वंसां भीसं यानागु ज्या उलि सुथां लाके फइ मखु । अकिं भीगु भाषाया विकास व उन्नति याये धका भीसं न्ह्याक्वो सिनासिना सनाच्वंसां थ्वयात नेपाया कुंकुलामय् थ्यंकेगुया नापनापं थ्वया साहित्ये नं गति-शीलता हये मफुत धा:सा भीगु भाषा प्रेमय् अवश्य नं छन्हु माखापिखां जा प्यनी ।

भीगु भाषाय् कविता, कहानी, निवन्ध व नाटक या विभिन्न सफू मध्ये दकले अप्पो कवितायागु सफू दु । कविता नं बांबांला मरुगु मखु । थौं कविताया चेत्रय् न्हूगु पहलं गावक हाकया वयाच्वंगु दु । 'गद्य' कविता च्वय् मात्रं हे न्हूगु पह जुइगु मखु । शैली, विचार, भावना, अभिव्यक्ति आदि नं न्हूगु पहलं समय नाप पाचिने वनेमा, अलेतिनि भीसं न्हू धायेजो । भाजु पूर्णवहादुर वैद्ययागु 'सरासु' कविता मुनाया न्हूगु प्रयोग, न्हूगु शैली, न्हूगु अभिव्यक्ति व न्हूगु पहचह लेहेँलेहेँ पुयाच्वंगु सी दयेक खनेदु । नेपाल भाषाया कविता चेत्रय् थ्व सफू तधंगु देन ख: । वय्कलं थ्व सफूया द्वारं भीगु भापय अभाव पूर्ति यानादिल, गुगु पला न्हचाकादिल उकिया निंति वय्क:यात न्ह्याको धन्यवाद बिउसां मगा । वय्क:या पाखें नेपाल भाषाया उन्नति व विकासय् आपालं आशा याना ।

प्रेमबहादुर कसा

१८-७-२०२३ केल